

**Erfttransformatie Nieuwe Voorthuizerweg 9B
Nijkerk, gemeente Nijkerk**

Fam. Bouw
Nieuwe Voorthuizerweg 9B
3862 RV Nijkerk

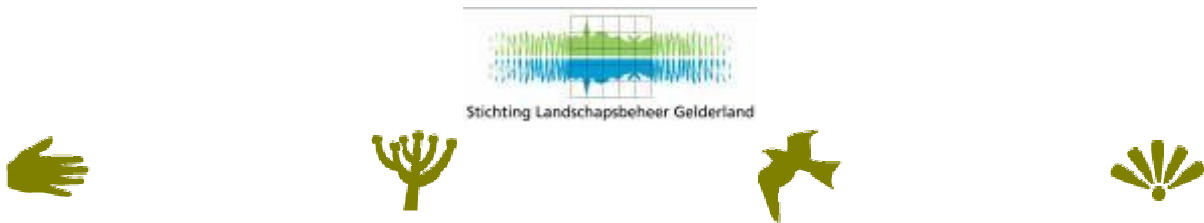
Landschapsbeheer Gelderland
Rosendaal 2a
6891 DA Rozendaal
Contactpersoon: Eward Timmerman
Datum: september 2015

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaren van de grond: particulieren, boeren en overheid.

Aanleiding

In het buitengebied van de gemeente Nijkerk heeft de familie Bouw een agrarisch bedrijf. De familie is voornemens het bedrijf te stoppen en gebruik te maken van de regeling functieverandering. Omdat het groene karakter van de gemeente een belangrijke identiteit drager is verlangt de gemeente Nijkerk een haalbaar, landschappelijk inrichtingsplan, waarbij nieuwe ontwikkelingen worden ingezet ter versterking van deze groene kwaliteit. In de planvorming is rekening gehouden met een drietal zaken die van belang zijn:

1. Landschap
2. Cultuurhistorie
3. Wensen van de eigenaar

De familie Bouw heeft de ervenconsulent van het Gelders Genootschap (GG) gevraagd om in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) een erftransformatie op te stellen waarin de ruimtelijke kwaliteit verder versterkt wordt.

Dit inrichtingsplan borduurt verder op het 'Erfadvies Nieuwe Voorthuizerweg 9B te Nijkerk, Gemeente Nijkerk - Notitie Uitgangspunten en Randvoorwaarden' van het Gelders Genootschap. Hierin is een stedenbouwkundige en landschappelijke analyse uitgevoerd in overleg met de gemeente Nijkerk zijn uitgangspunten en randvoorwaarden gesteld. Hieronder volgt een concrete, landschappelijke uitwerking van deze notitie.

Inrichtingselementen

Het landschappelijk inrichtingsplan is zoveel mogelijk afgestemd op het Landschapsbeleid van de gemeente Nijkerk. Dit resulteert in een landschappelijk en cultuurhistorisch verantwoorde inrichting, waarbij niet alleen is gelet op de inrichting van het erf (zie bijlage 1), maar ook op de mogelijkheden het landschap in de directe omgeving te versterken.

Het erf ligt in het jonge heideontginningslandschap. Een landschap dat relatief kort geleden is ontgonnen. De ontginning kent een planmatige aanpak waardoor een rechtlijnig landschap is ontstaan met rechte wegen en percelen. Het landschap wordt gekenmerkt door rechte wegen met laanbeplanting, hier en daar een bosje en de erven als groene eilanden in een vrij open landschap. Ten westen van het erf ligt het buurschap Kruishaar een kleinschalige oude Kampenontginning. In het oosten ligt de Appelsche hei en restant van de oorspronkelijke heidelandschap. Veel van de karakteristieke beplanting is door de verder schaalvergroting verdwenen. De nadruk ligt in dit landschappelijke inrichtingsplan daarom op het behouden van de structuren kenmerkend voor het heideontginningslandschap; openheid behouden, aanzetten van lanen, erf- en kavelbeplanting rond de wegen en de erven.

Leeswijzer

In het plan wordt per aan te leggen landschapselement een korte toelichting gegeven op de cultuurhistorische waarde van dit element op het erf. Daarnaast is er een uitwerking gemaakt resulterend in een lijst van aan te leggen soorten en aantallen. Ten aanzien van de uitvoering, welke u zelf ter hand zal nemen, wil ik u wijzen op onze website www.landschapsbeheergelderland.nl waar, naast aanleg, ook de beheeraspecten van de diverse landschapselementen middels instructiefilmpjes te zien zijn.

Bepanting Nieuwe Voorthuizerweg 9b

Deze inpassing bestaat uit de volgende landschapselementen;

- Knip- en scheerheggen [nr. 1,2,3]
- Vrij uitgroeende struweelhaag [nr. 4,5]
- Solitaire boom, laanboom of bomengroep [nr. 6,7,8,9,10,11]
- Houtwal en houtsingel [nr. 12]
- Vogelbosje en geriefbosje [nvt 13]
- Elzensingel en elzenhakhoutsingel [nvt]
- Hoogstamboomgaard/fruitbomen [nr. 14]
- Knotbomen [nvt]
- Leibomen [nvt]
- Poel [nvt]

De hieronder beschreven elementen zijn terug te vinden op de bijgevoegde ontwerpkaart.

1. Knip- en scheerheg

.....

Op uw terrein

Bestaande coniferen haag vervangen door een beukenhaag. Haag als scheiding tussen tuin en weilje/boomgaard.

Aanleg nieuw element

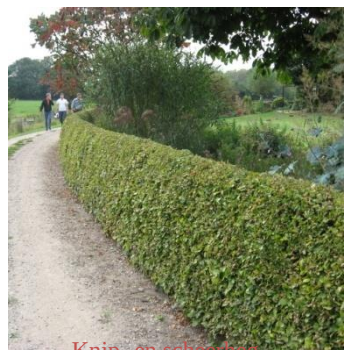
Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 35 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 140 stuks
Soort	: Gewone beuk
Maat	: 60 - 80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

Cultuurhistorische waarde

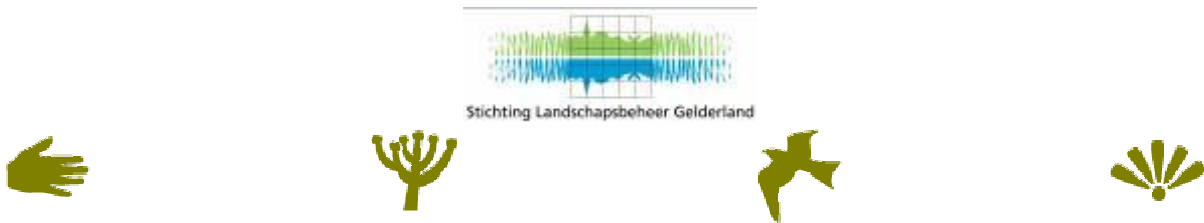
Knip- en scheerheggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Deze lijnvormige landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringde landschap. Knip- en scheerheggen waren veelal te vinden nabij boerderijen en in het bijzonder rondom boomgaard en moestuin. Vaak dienden de heggen als eigendoms- of perceelscheiding. De doornige heg had daarnaast ook nog een belangrijke veekerende functie.

Langs de rivieren dienden de heggen om de waterstroom bij overstromingen te remmen en te verdelen, zodat het vruchtbare slib kon bezinken. Inmiddels zien we dat veel heggen bedreigd worden.

Veel heggen zijn uit het landschap verdwenen door de komst van prikkeldraad, de ruilverkavelingen en achterstallig onderhoud. Alle reden om de heg weer terug te brengen in het landschap. Heggen zijn namelijk nog altijd functioneel als windscherm en als veekering, ook bij hoge rivierwaterstanden zorgen ze voor een permanente afrastering. Daarnaast houden ze de grond vast en dragen ze bij aan een goede waterhuishouding. Ook veel dieren hebben profijt van de aanwezigheid van een heg. Vogels gebruiken het als broedplaats; veel kleine zoogdieren vinden er voedsel en een schuilplaats en voor vleermuizen is een haag erg belangrijk als oriëntatiepunt.

Knip- en scheerheg

2. Knip- en scheerheg

Op uw terrein

Haagstructuur langs de zuidzijde van de boomgaard

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 90 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 360 stuks
Soort	: Eenstijlige meidoorn
Maat	: 60 - 80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

3. Knip- en scheerheg

Op uw terrein

Haagstructuur langs het erf van de nieuw te bouwen woning

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 95 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 380 stuks
Soort	: Gewone beuk
Maat	: 60 - 80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

4. Struweelhaag

Op uw terrein

Langs de noordwest zijde van het terrein een vrij uitgroeiende haag, locatie voormalige kuilplaten Deze kavelbeplanting breekt tevens het zicht op naast gelegen stallen van de buren.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 120 meter
Plantrijen	: Enkele plantrij
Plantwijze	: 2 stuks per meter
Aantal	: 240 stuks
Soort	: 20 x haagbeuk 20 x vuilboom 25 x hazelaar 25 x gewone liguster 10 x hondsroos 140 x Eenstijlige meidoorn
Maat	: 60 - 80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

Cultuurhistorische waarde

Gelderland kent een grote diversiteit aan lijnvormige landschapselementen, waaronder de vrij uitgroeiende haag en de struweelhaag.

De vrij uitgroeiende haag bestaat uit een enkele rij struiken die vrijuit kunnen groeien en de struweelhaag bestaat uit meerdere rijen. De functie van deze hagen was perceelsscheiding en veekering, daarom bestonden de hagen vroeger voornamelijk uit doornsoorten. Soms werden ook nog wat andere struiken en bomen in de haag aangeplant, denk hierbij aan hondsroos, sleedoorn, braam, wilg, eik of es. De hagen boden beschutting voor het vee en zorgden voor gebruikshout. Door de komst van het prikkeldraad,

de schaalvergroting en de ruilverkavelingen zijn veel van deze elementen verdwenen. Vaak worden de termen heggen en hagen door elkaar gebruikt, en regionaal hebben ze soms verschillende betekenissen. De term heg gebruiken we voor strak geschoren elementen, de

Struweelhaag

term haag gebruiken we voor de meer breed en hoog uitgroeiende elementen. Soms is er sprake van speciale beheervormen zoals bij het leggen of vlechten van hagen. Hagen hebben een grote natuurwaarde. Ze zijn vaak een schuilplaats voor veel vogels en kleine zoogdieren en vergroten daardoor de landschappelijke en ecologische variatie.

5. Struweelhaag

Op uw terrein

Tussen nieuwe woning en bijgebouw een vrij uitgroeiende haag. Hier staan al enkele struiken, deze afzetten (lopen weer opnieuw uit) en dan kan er bij geplant worden.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 20 meter
Plantrijen	: 2 plantrijen
Plantwijze	: 1 stuks per meter
Aantal	: 40 stuks
Soort	: 10 x haagbeuk 10 x krent 10 x hazelaar 10 x gewone liguster
Maat	: 60 – 80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

6. Solitaire boom

Op uw terrein

Op het centrale achtererf een beeldbepaalde boom, naast de nieuwe te bouwen woningen een solitaire peer.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: N.v.t.
Breedte	: N.v.t.
Plantwijze	: Geef de boom de ruimte, peer minimaal 6 meter uit de bebouwing
Aantal	: 2 stuks
Soort	: 1 x peer (zie rasantabel) 1 x zomereik
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

Peer	hand/stoof	smaak/kleur	bloeitijd	pluktijd	Houdbaar	ziektes	grond
Oranjepeer*	hand/stoof	sappig	midden	eind sept	redelijk	ongev	alle

*zelfbestuiber

Cultuurhistorische waarde

Een solitaire boom of bomengroep werd regelmatig in het weiland aangeplant als schaduw voor het vee of om het landschappelijke beeld compleet te maken. Ook werd een solitaire boom regelmatig op de hoek van het perceel aangeplant als afbakening (grensboom). Verder vindt men ook regelmatig solitaire bomen rondom het huis. Veel boomsoorten hadden een functie. Zo werd een walnoot vaak in de buurt van de keuken aangeplant omdat de walnoot muggen en vliegen weert en ook zorgde voor schaduw.

Laanbomen kennen een historische functie op bijvoorbeeld landgoederen en grotere boerderijen en buitenplaatsen als onder andere aankleding van wandellanen. Door deze aanplant ontstond er schaduw op het wandelpad. De welgestelde bewoners konden op deze manier geriefelijk wandelen zonder dat men werd gebrand door de zon. Iets wat in die dagen als teken van armoede werd gezien. De statigheid van een rij laanbomen werd door het gebruik van speciale soorten bomen versterkt.

Solitaire boom

7. Solitaire boom

Op uw erf

Twee solitaire bomen in de 'tuin' achter de nieuwe te bouwen woning

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: Nvt
Breedte	: Nvt
Plantwijze	: Minimaal 8 meter uit de bebouwing
Aantal	: 2 stuks
Soort	: 1 x winterlinde 1 x haagbeuk
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

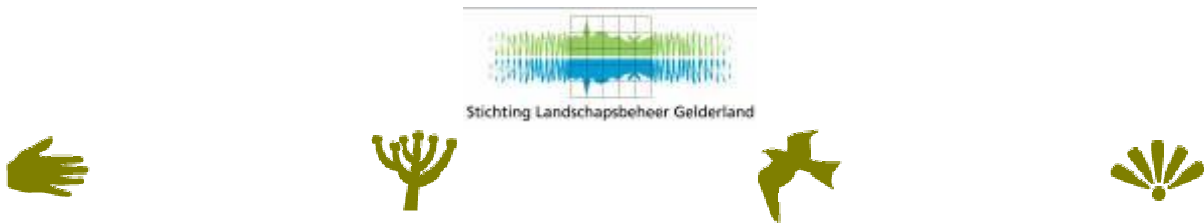
8. Bomenrij

Op uw erf

Een bomenrij langs het onverharde kavelpad

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 170 meter
Breedte	: Nvt
Plantwijze	: Plantafstand 10 meter
Aantal	: 18 stuks
Soort	: 2 x winterlinde (bij de entree) 16 x zomereik
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

9. Bomenrij

Op uw erf

Een bomenrij langs het achtererf langs onverhard kavelpad. Er wordt ruimte open om de zichtlijn vanaf de nieuwe woning te behouden.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 50 meter
Breedte	: Nvt
Plantwijze	: Plantafstand 8 meter
Aantal	: 5 stuks
Soort	: 1 x winterlinde (bij de entree) 4 x zomereik
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

10. Solitaire boom

Op uw erf

Op het weilte/veldje ten noordwesten van de nieuw te bouwen woning, twee solitaire bomen die zorgen voor wat structuur op het achtererf/ bij woning

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: Nvt
Breedte	: Nvt
Plantwijze	: Geeft de bomen de ruimte, minimaal 6 meter uit de bebouwing
Aantal	: 2 stuks
Soort	: 1 x Tamme kastanje 1 x walnoot
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

11. Solitaire boom

Op uw erf

Solitaire boom op het centrale achtererf, zorgt voor structuur en gelaagdheid op het achtererf/ bij bestaande woning

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: Nvt
Breedte	: Nvt
Plantwijze	: Geeft de bomen de ruimte, minimaal 6 meter uit de bebouwing
Aantal	: 1 stuks
Soort	: 1 x haagbeuk
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

12. Houtwal en houtsingel

Op uw erf

Langs de oostzijde van het erf staan een aantal karakteristieke bomen deze behouden. Verder langs de oostzijde in zuidelijke richting een strook van opgaande beplanting aanleggen. Als op termijn de boomvormers zicht ontwikkeld hebben kunnen er in de struiklaag enkele zichtlijnen gemaakt worden door het afzetten van enkele struiken. Zo blijft het zicht naar het achterliggende landschap behouden.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 85 meter
Plantrijen	: 3 plantrijen
Plantwijze	: Plantastand 1.5 meter in de rij, 1.50 tussen de rij
Aantal	: 170 stuks
Soort	: 10 x zomereik (8- 10 cm) om de 8 meter 25 x hazelaar 25 x haagbeuk 25 x Gelderse roos 30 x rode kornoelje 30 x zwarte els 15 x inheemse vogelkers 10 x lijsterbes
Maat	: 60 - 80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Struiken minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

Cultuurhistorische waarde

Een houtwal is een lijnvormig door de mens opgeworpen zandlichaam waarop bomen en/of struiken groeien. De wallen dienden vroeger om vee binnen of wild buiten het omgeven gebied te houden. Houtwallen werden ten tijde van de ontginningen (middeleeuwen) op de hogere zandgronden aangelegd. Langs houtwallen vind je vaak aan één of beide zijden greppels. Deze werden gegraven om met de vrijkomende grond de wal op te kunnen werpen. De wallen waren tussen de 50 en 100 cm hoog.

Een houtsingel is een lijnvormige aanplant van bomen en/of struiken van 4 tot maximaal 20 meter breed.

Houtsingels lijken veel op houtwallen. Er is echter geen sprake van een opgeworpen wal.

Houtsingel

Houtsingels werden vooral op de lagere zandgronden aangelegd, meestal parallel aan sloten. De singels leverden brand- en geriefhout, waaraan in het gemengde bedrijf grote behoefte was. Omdat de boer verschillende diktes hout nodig had, werd een hakhoutbeheer gevoerd. Door de komst van prikkeldraad, de schaalvergroting en ruilverkavelingen zijn vele kilometers van deze elementen verdwenen.

De houtwal en houtsingel hebben landschappelijk en ecologisch een belangrijke verbindende functie. Ze zijn tevens van belang voor vleermuizen om zich te oriënteren en als verbindingszone voor fauna. Bij de houtwal zorgt met name de wal voor extra ecologische waarde door de variatie in nat-droog en warm-koud.

13. Vogelbosje en geriefbosje

Op uw erf

Tussen kuilplanten en schuur ligt een beplantingsstrook met enkele zware eiken en een enkele berk deze behouden. De overige berken (langs de rand), Am. Vogelkers en esdoorn verwijderen. Zo ontstaat er weer licht en lucht in de opstand. Door het bij planten van struikvormers en enkele boomvormers kan zich een meer gesloten bosje ontwikkelen

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 35 meter
Breedte	: 10 meter
Plantwijze	: De buitenranden aanplanten in een vierkant verband 1,50 m x 1,50m
Aantal	: 100 stuks
Soort	: 25 x hazelaar 25 x lijsterbes 25 x haagbeuk 25 x Eenstijlige meidoorn
Maat	: 60 -80 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	: Struiken minimaal 0,5 meter uit de eigendomsgrens planten

Cultuurhistorische waarde

Vogelbosjes kom je vaak tegen op het erf. Een vogelbosje is een bosje die voornamelijk uit struiken bestaat en vaak niet groter is dan 500 m² met een gemiddelde oppervlakte van 200 m². De soorten die in het bosje aangeplant worden, zijn vooral besdragende struiken als meidoorn, gelderse roos en lijsterbes om vogels aan te trekken. Een vogelbosje wordt gebruikt als broedplaats en schuilplaats door zowel vogels als klein zoogdieren. Daardoor voegt een vogelbosje veel toe aan de ecologische diversiteit op en rondom het erf. Geriefhoutbosjes zijn vaak vrijliggende elementen in het landschap. Vaak komt u ze tegen in een overhoekje tussen de weilanden, al dan niet omgeven door een sloot. De sloot deed dan dienst als veekering.

Een geriefhoutbosje is vaak groter dan 500 m² en werd vroeger aangeplant om in geriefhout, hout voor dagelijks gebruik, te voorzien. Een geriefhoutbosje was vroeger vaak een monocultuur van bijvoorbeeld eik, es, wilgen of elzen. Doordat een geriefhoutbosje voor de

Geriefbosje

houtvoorziening op eigen erf meestal niet meer van toepassing is, worden tegenwoordig vaak vogelbosjes aangeplant om iets meer variatie te krijgen.

Geriefhoutbosjes kunnen door de rust die er heerst en de geringe betreding veel betekenen voor planten en dieren. Ook landschappelijk zijn geriefhoutbosjes van groot belang. Ze doorbreken de vlakke horizon en zorgen voor afwisseling in het landschap.

14. Fruitbomen

Op uw erf

In de weide ten westen van de bestaande woning een Hoogstamboomgaard inrichten. Als er kleinvee in de weide gehouden wordt, bomen goed uitrasteren !

Aanleg nieuw element

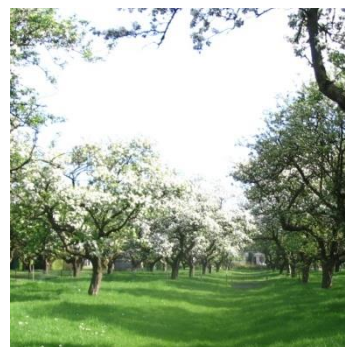
Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 50 meter
Breedte	: 40 meter
Plantwijze	: Plantafstand 10 meter
Aantal	: 15 stuks
Rassen	: Zie rasantabel
Maat	: 12 – 14 cm stamomtrek op 1 meter hoogte (hoogstam)
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:

Cultuurhistorische waarde

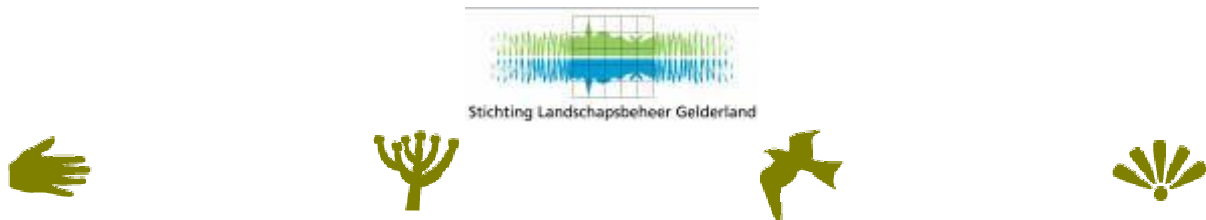
Al vele eeuwen wordt in Nederland fruit geteeld in hoogstamboomgaarden. Aanvankelijk waren het vooral kloosters, kastelen en landgoederen. Eind 19de eeuw begon een grote uitbreiding aan fruitboomgaarden. Onder invloed van de landbouwcrisis stapten veel agrariërs in het rivierengebied over van graanteelt naar hoogstamfruit. Een groot voordeel van het hoogstamfruit was dat er dieren onder konden grazen.

Vanaf 1950 is het areaal aan hoogstamboomgaarden flink achteruit gegaan, vanwege de opkomst van de moderne fruitteelt (laagstam).

Hoogstamboomgaarden hebben een grote ecologische waarde. Ze leveren nestgelegenheid aan allerlei vogels. De steenuil is een soort die graag broedt in holle takken van fruitbomen. Een heg om de boomgaard als windsingel vergroot de natuurwaarde van de boomgaard.

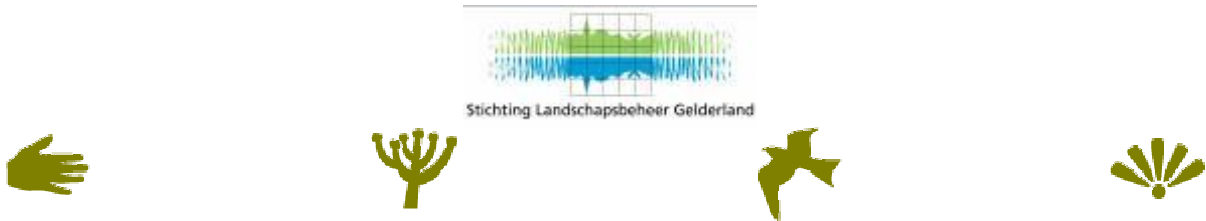

Hoogstamboomgaard

Rassentabel (*) Zelfbestuiver

Soorten	hand/stoof	smaak/kleur	bloeitijd	pluktijd	Houdbaar	ziektes	grond
Appel							
Sterappel	hand	zachtzuur	laat	begin sept	goed	ongev	alle
Lemoenappel*	hand/moes	zachtzuur	vroeg	oktober	zeer goed	ongev	zand
Dijkmanszoet	moes	zoet	laat	oktober	zeer goed	ongev	alle
Schone van boskoop	hand/moes/keuken	zuur	vroeg	eind sept	zeer goed	gevoelig	alle
Zoete kroon*	hand/moes/keuken	zoet	laat	eind sept	zeer goed	ongev.	alle
Peren							
Doyenne du Comice	hand	zoet	vroeg	eind sept	redelijk	ongev	alle
Dirkjespeer*	stoof	zoet	midden	begin aug	redelijk	ongev	alle
Jodenpeer	hand	sappig	midden	oktober	goed	ongev.	alle
Provisiepeer	stoof	zoet	laat	oktober	zeer goed	ongev	alle
Pruimen							
Anne spath*		blauw	midden	begin sept		ongev	alle
Opal*		blauwrood	vroeg	eind juli		ongev	alle
Dubbele Boerenwitte*		wit	vroeg	half aug		ongev	alle
Blauwe van Rilaar		blauw	midden	eind juli		ongev	zand
Overige							
Walnoot							

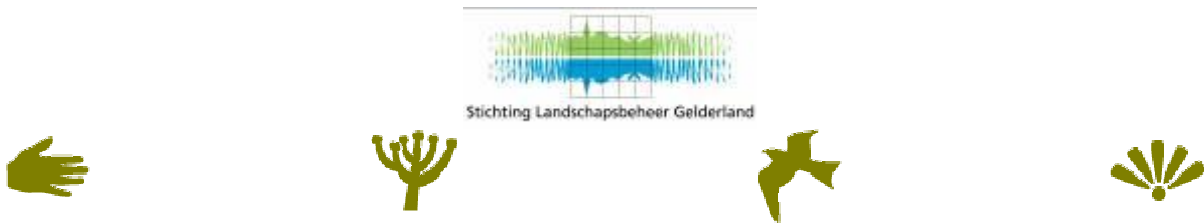

Plantsoenlijst landschappelijke inrichting

Onderstaande plantsoenlijst omvat de beplanting die nodig is om het voorgestelde plan uit te voeren.

Bouw			
Nederlandse naam		Maat	Aantal
Bosplantsoen 2 jarig 60-80			
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	60-80	30
Krent	<i>Amelanchier lamarckii</i>	60-80	10
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>	60-80	80
Rode cornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	60-80	30
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	60-80	85
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	60-80	525
Beuk (groen)	<i>Fagus sylvatica</i>	60-80	520
Gewone liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>	60-80	35
Inheemse vogelkers	<i>Prunus padus</i>	60-80	15
Vuilboom	<i>Rhamnus frangula</i>	60-80	20
Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	60-80	10
Lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	60-80	35
Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	60-80	25
Boompalen			
Boompalen	Onbehandeld	8x250	54
Laanbomen			
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>	10-12	2
Tamme kastanje	<i>Castanea sativa</i>	10-12	1
Walnoot	<i>Juglans regia</i>	10-12	2
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	10-12	31
Winterlinde	<i>Tilia cordata</i>	10-12	4
Fruitbomen			
Appel	Dijkmanszoet	hoogstam	1
Appel	Lemoenappel(*)	hoogstam	1
Appel	Schone van Boskoop	hoogstam	1
Appel	Sterappel	hoogstam	1
Appel	Zoete kroon*	hoogstam	1
Peer	Dirkjespeer*	hoogstam	1
Peer	Doyenne du comice	hoogstam	1
Peer	Jodenpeer	hoogstam	1
Peer	Oranjepeer	hoogstam	1
Peer	Provisiepeer	hoogstam	1
Pruim	Anna spath*	hoogstam	1
Pruim	Dubbele Boerenwitte	hoogstam	1
Pruim	Opal*	hoogstam	1
Pruim	Blauwe van Rilaar	hoogstam	1

Soorten kunnen in overleg worden gewijzigd, * (zelfbestuiver)

Bijlage 1 Boerenerven

Traditioneel gebruik

Van oudsher stonden boerderijen en boerenerven in dienst van de agrarische bedrijfsvoering. Alles wat te vinden was op en rond het erf had een functie. Nut ging altijd voor sier en niets was toevallig.

De boerenerven verschillen per regio. De grondsoort en de oorspronkelijke agrarische bedrijfsvoering had grote invloed op de inrichting van het erf en de keuze van bomen en struiken. Maar ook de godsdienst drukte onbewust een stempel op het erf. Katholieke erven in het rivierengebied stonden vol bloemen, terwijl in de protestantse gebieden van de achterhoek het erf veel eenvoudiger was ingericht, zonder uitbundige bloemen.

Opbouw van een boerenerv

Ook de taakverdeling tussen de boer en boerin heeft een belangrijke invloed gehad op de traditionele erfinrichting. De taken waren duidelijk verdeeld en daarmee de grond rondom de boerderij ook. De vrouw had de verantwoordelijkheid over het woongedeelte, het daar dichtbij liggende terrein met de bleek, de moestuin, de huisweide, eventueel de siertuin met bloemperken en de boerenboomgaard. Op de boerderij werd dat meestal "voor" genoemd en "voor" was het domein van de boerin. Voor deze delen van het boerenerv was een goede zichtbaarheid vanuit het woonhuis vereist, omdat in de boomgaard bijvoorbeeld de jonge kalveren liepen, die extra aandacht nodig hadden.

De man had de verantwoordelijkheid voor de dieren, de wagens, de werktuigen en het bedrijfsgedeelte. Kortom, hij had de zorg voor "achter".

"Voor" is van oorsprong meestal een stuk groener dan "achter". Voor staan de meeste bloemen, struiken en bomen. Ook speelde aan de voorkant het laten zien dat het goed ging, een belangrijke rol. Daarom werden daar later parkbomen zoals de treurbeuk, de paardekastanje, de rode beuk, (lei)linden en sierstruiken, kortom, de wat meer luxe soorten, aangeplant. Het voorste deel van het boerenerv was meer gericht op het gezin en had een bepaalde beslotenheid.

Aan de achterkant moest men ruimte hebben om met paard en wagen te manoeuvreren en later met steeds groter wordende tractoren. "Achter" stonden ook de schuren. De boer was er de hele dag te vinden. Hij hield zich bezig met het bewerken van het land, de verzorging van het vee óf met onderhoud en reparaties aan machines en bedrijfsgebouwen. "Achter" werden de zakelijke contacten met de omgeving afgehandeld, koop en verkoop van zaken vonden vooral daar plaats.

Aan de achterkant lag ook de verbinding met de bij het bedrijf behorende percelen.

De beplanting aan de achterkant bestond meestal uit bomen en struiken die ook in de omgeving voorkwamen. De beplanting achter was hoog, los en afwisselend en bestond uit singelachtige beplantingen. Ook kwamen vaak solitaire bomen voor.

Voor en achter worden nog altijd door een denkbeeldige lijn tussen de verschillende gebouwen van elkaar gescheiden. Deze lijn kan globaal over het gehele erf worden doorgetrokken, waardoor de functionele scheiding tussen wonen en werken goed zichtbaar wordt.

Variatie

Vanwege de functionaliteit van veel landschapselementen was er van oudsher veel beplanting op en rondom het erf aanwezig. Dit zorgde voor een grote variatie aan beplanting en beplantingsstructuren. Landschapsbeheer Gelderland streeft er dan ook naar deze structuren weer terug te brengen op erven, aan de hand van onze 4 lagen benadering. Dit houdt in dat we zowel kruiden, hagen, hoogstamfruit en singels met hoge bomen graag op erven zien. Dit vergroot de biodiversiteit en biedt veel kansen voor vogels en zoogdieren.

Bijlage 2 (Natte) heideontginningen

Richtlijnen Natte heideontginningen

- Relatieve openheid door begrenzing met boomsingels
- Herstel en behoud bospercelen
- Begeleiding door forse lanen (zonder ondergroei) als structuurdrager van het landschap
- Herstel en behoud van houtwallen en houtsingels
- Behoud van regelmatige kavelvormen

Kavel vorm

Blokken en slagenpatronen ingepast in grootschalig geometrisch ontginningspatroon

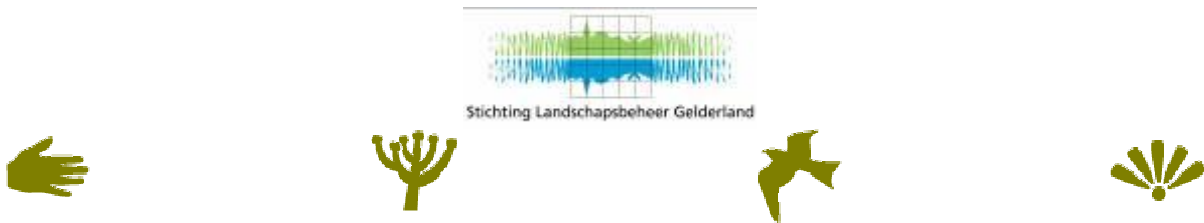
Bouwblok omvang structuur

- Slagen en smalle kavelindeling
- Bijgebouwen integreren in, of plaatsen achter (ten opzichte v an de openbare weg), het woongebouw/de woongebouwen
- Bijgebouw en/of bedrijfsgebouw ondergeschikt aan het hoofdgebouw. Te bereiken doormiddel van ligging en beplanting. Een lagere goothoogte kan dit effect versterken. Op deze manier wordt een goede presentatie van het gehele bebouwingscluster naar de openbare weg bewerkstelligd.

Erfinrichting/ beplanting

- (Knot)elzen- of (Knot)wilgen langs sloten en op de kavelgrenzen in de lengterichting van het landschap
- Bestaande lijnen in het landschap benadrukken met houtwallen en houtsingels
- Aanleggen van broekbosjes
- Voorzijde complex inrichten als (formeel) voortuin
- Eventueel een solitair of groepen op het erf

Bijlage 3 Algemene plant informatie

Struiken en bosplantsoen

Algemeen

Dit zijn soorten die of in een rij of per oppervlakte beplant worden. De maat van het geleverde materiaal is doorgaans 60-100 cm hoog. Struiken planten we 1,25 x 1,25 meter uiteen. Bosplantsoen 1,50 x 1,50 meter. In de meeste gevallen krijgt u een gevarieerd sortiment. Er zitten dan wat boomvormers in en wat struikvormers. Met name de manier waarop de menging wordt uitgevoerd kan bepalend zijn voor een goed of minder goed resultaat.

Boomvormers:

Berk, Es, Els, Eik, Beuk, Esdoorn zijn boomvormers die ook in een beplanting met struiken kunnen voorkomen. De boomvormers dient men als ze gemengd worden geplant met struiken in het midden van een beplanting (niet aan de rand dus) aan te leggen.

Struikvormers:

Gelderse roos, Sleedoorn, Kardinaalsmuts, Hondсроos en Egelantier zijn soorten die aan de rand van een beplanting het beste resultaat leveren.

De Krent, Vuilboom, Hulst, Lijsterbes, Kornoelje en Hazelaar zijn de soorten die beter schaduw verdragen kunnen. Het is dan wel raadzaam om deze soorten in groepjes (wanneer mogelijk, 3-5 stuks) aan te planten.

Aanleg

De beplanting kan in verschillende verbanden aangeplant worden, in rijen, in driehoeksverband, in een wildverband enz. Voor alle verbanden geldt dat er in zwarte grond geplant dient te worden. Van tevoren ploegen, spitten of frezen is van groot belang. Daarnaast dient de grond onkruid vrij te zijn en na aanplant ook de eerste jaren onkruidvrij te blijven (gebruik geen gif aangezien de jonge aanplant hier sterk van te lijden heeft).

Het planten zelf kan vrij vlug uitgevoerd worden. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is o.a. afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat, (houdt de grond op de schop), plaats het plantje zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantje vasthoudt. De grond iets aanduwen.

Onderhoud

De beplanting begint klein, na 2 tot 3 jaar echter zal de beplanting gesloten raakt (d.w.z. de takken van de beplanting elkaar raken) er moet worden gesnoeid.

Een beplanting van alleen struikvormers kunt u onderhouden om jaarlijks takken die problemen geven af te knippen. Ook is het mogelijk om dunningen uit te voeren, door struiken af te zetten. Zo kunnen de struiken zich ontwikkelen tot een mooie dichte, met kleurige bessen en bloemen, groene beplantingsvorm. Doet u daarna niks meer dan schieten bepaalde soorten door en wordt de beplanting hol van onderen. Er moet een verjonging plaatsvinden.

Verjonging, als de struiken mooi in sluiting zijn, kan plaatsvinden door bijvoorbeeld jaarlijks 1/4 deel af te zetten (niet te laag 15-20 cm). Na 4 jaar is de gehele beplanting dan verjongd. Dit afzetten kan het beste, evenals de dunningen in het najaar plaatsvinden.

Voor een beplanting met alleen boomvormers, wat op termijn dus bos dient te worden geldt dat de plantafstand groter is namelijk 1.50 x 1.50 meter en dat het daardoor de eerste jaren niet nodig is om te snoeien e.d. Wanneer de beplanting in sluiting komt, d.w.z. dat de kruinen van de bomen elkaar raken dan is het zaak om de zogeheten "blijvers" te kiezen. Met andere woorden welke bomen mogen groot en oud worden. Deze bomen moeten de ruimte krijgen om zich in goed te kunnen ontwikkelen, de bomen die rechtstreeks de blijvers hinderen kunnen verwijderd worden. Deze dunning moet verstandig uitgevoerd worden, haal niet teveel weg. Dit proces kan op de langere termijn nog eens uitgevoerd worden zodat de bomen die uiteindelijk moeten overblijven wederom meer ruimte krijgen.

Wilt u een beplanting krijgen van bomen met daaronder een struikenetage dan dient u de struiken/boompjes die u wilt behouden vrij te stellen door, wanneer de beplanting gesloten raakt, de omliggende beplanting af te zetten op 15-20 cm boven de grond. Laat de beplanting weer in sluiting komen en herhaal dan deze ingreep. Op deze manier krijgt u een mooie dichte beplanting met opgaande soorten. Dit snoeien kan het beste in het najaar plaats vinden.

Voor alle drie de beplantingsvormen geldt dat water geven en onkruidbestrijding in de eerste jaren van groot belang is. Ook is het belangrijk dat het vee of het wild niet bij de jonge beplanting kan komen. Tevens is het raadzaam om voor het juiste onderhoud de cursus landschappelijke beplantingen van Stichting Landschapsbeheer Gelderland te volgen.

Fruitbomen

Algemeen

Cultuurhistorisch bekeken stonden er altijd fruitbomen rond een boerderij, en dan altijd hoogstamvruchtbomen. Dit zijn geënte vruchtbomen - dit is een methode om fruitbomen te kweken - waarvan de kruin hoger is dan 1.80 meter. De entplaatsen zijn duidelijk te herkennen aan een verdikking op de stam met extra schorsvorming. Hoogstamvruchtbomen hebben relatief veel ruimte nodig om hun karakteristieke vorm te kunnen bereiken. Een plantafstand van minimaal 8 x 8 meter is dan wenselijk. De naam labels kunt u het beste (het eerste jaar) aan de boom laten zitten zodat u later nog weet wat waar staat. (de labels worden met de tijd wel vaal) Een schetsje biedt uitkomst.

Aanleg

Voor de aanleg van een nieuwe beplanting dient u de grond voor te bewerken, zodat de beplanting voorspoedig zal aanslaan. De bodem moet goed doorwortelbaar zijn en voldoende voedingsstoffen en vocht bevatten. De plantplaats dient onkruidvrij gemaakt te zijn en een eventuele graszode moet worden weggestoken. Vervolgens graaft men een plantgat met de afmetingen van 70 x 70 x 70 cm. De onderkant van het plantgat net voor het planten even los spitten. Dan van de te planten boom eventuele lange of gebroken wortels terugsnijden en voorzichtig in het plantgat plaatsen.

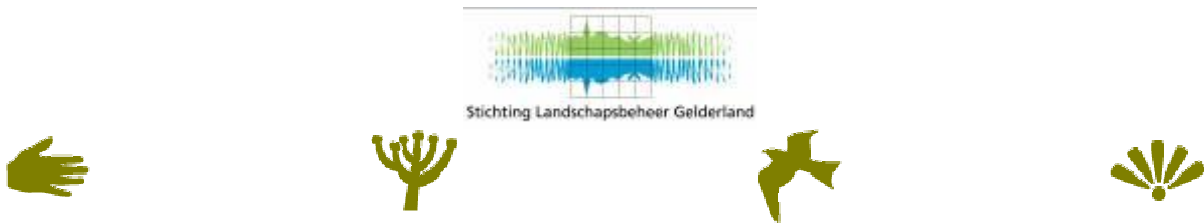
De entplaatsen dienen altijd boven de grond te blijven na planten. Voor een goed resultaat is het belangrijk dat u wat zwarte grond of wat compost mengt met de vrijgekomen grond waarmee u het gat weer dichtgooit. Gebruik hiervoor geen mest of kunstmest. De grond een beetje aandrukken, niet te hard, u verdicht de grond, wat nadelig is voor de boom.

De boompaal plaats u (voordat de boom geplant wordt) aan de windzijde, meestal het zuidwesten. De paal zorgt er voor dat de boom niet om- of scheef waait. De boompaal hoeft niet verduurzaamd te zijn aangezien deze maar een drie tot vier jaar mee hoeft te gaan. De boom is dan echter sterk genoeg om het alleen te redden. De boompaal moet minimaal 75 cm in de grond komen te staan zodat er nog 1,50 a 1,75 meter boven de grond uit steekt. Denk aan kabels en leidingen!!!

De boomband in een achtvorm (niet te strak) rond de boom plaatsen en aan de paal vastspijkeren. De afstand tussen de boom en de paal ongeveer een voetbreedte (10-15 cm).

Bevestig de band aan de bovenkant van de paal. Wanneer u beschadiging door konijnen, muizen, katten of door maaimachines kunt verwachten dan dient u een zogeheten boomhuls om de stam te plaatsen. Dit is een vrij goedkope manier om uw bomen goed te beschermen.

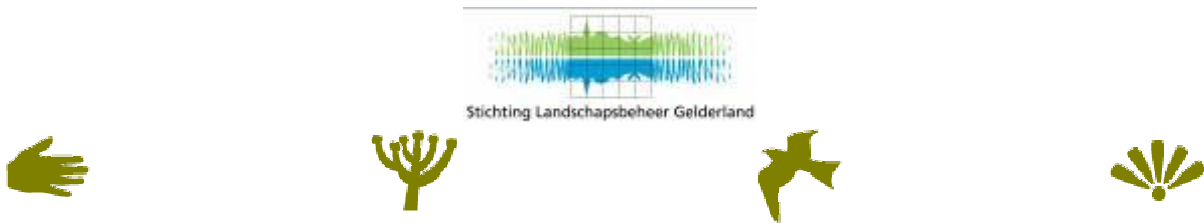
Na plaatsing dient u de grond rond de boom vrij te houden van onkruid en gras.

Onderhoud

De eerste jaren na aanplant moet er goed voor de bomen gezorgd worden, Dit houdt in:

- Water geven in droge perioden. (2 x per week een grote hoeveelheid)
- Beschermen tegen vraat van geiten, paarden, konijnen, hazen enz door de bomen te omgazen of op een andere manier te beschermen (bedenk dat m.n. geiten op hun achterpoten kunnen staan en dus vrij hoog schade kunnen aanbrengen.
- Het snoeien van fruitbomen is geen gemakkelijke zaak, het is niet mogelijk om hier een volledige handleiding te geven. Het volgen van een speciale cursus kan raadzaam zijn. Deze wordt jaarlijks ook door Stichting Landschapsbeheer Gelderland verzorgd.

Heggen en Hagen

Algemeen

Door het regelmatig knippen van bepaalde boom- en struiksoorten kan er een haag ontstaan. Dit knippen zorgt ervoor dat er geen verticale groei plaatsvindt, en dat daardoor de beplanting dichter wordt. Soorten die gebruikt worden als haag zijn o.a. beuk, veldesdoorn, haagbeuk, taxus, hulst, mei- en sleedoorn en liguster. De hoogte van het plantmateriaal is doorgaans 60-100 cm.

De haag dient minimaal een op halve meter van de erfgrans geplant te worden. De plantafstand is doorgaans om de 25 cm, 4 per meter dus. Taxus en hulst kunnen om de 40 cm geplant worden (5 per 2 meter).

Aanleg

Graaf een geul langs een gespannen lijn van ongeveer 50 cm diep. Vul deze aan met compost of goede potgrond voor een betere groei. Verdeel eerst de planten langs de geul en plant ze vervolgens. Voor een mooie strakke haag kan het raadzaam zijn om de eerste jaren de haag tussen twee draden te laten opgroeien.

Knip direct na het planten 15-20 cm uit de kop van het plantje, dit stimuleert om sneller en breder te groeien. Liguster daarentegen kan men het beste direct na het planten tot 15 cm boven de grond afknippen (eenmalig), zo ontstaat een betere vertakte en dichtere haag.

Onderhoud

Een haag wordt bij voorkeur twee maal per jaar geknipt. Wanneer jaarlijks eenmaal wordt geknipt, wat de haag een wat ruwer voorkomen geeft, kan dit het beste na de langste dag gebeuren (eind juni). De hoofdgroei is dan al voorbij.

Knipt men twee maal dan zijn de maanden mei en september geschikt. Knip wanneer het bewolkt, niet te warm is. De uiteindelijke hoogte van de haag is afhankelijk van het knippen. Houdt daarbij het doel van de haag duidelijk in ogenschouw.

De eerste jaren na aanplant moet er goed voor de plantjes gezorgd worden, dit houdt in:

- Water geven in droge perioden. (2 x per week een grote hoeveelheid)
- Beschermen tegen vraat van geiten, paarden, koeien, konijnen enz door de dieren minimaal 1 meter van de haag te houden.

Voor plantinstructie: www.landschapsbeheergelderland.nl